# VARIANTELE FONETICE ALE ÎMPRUMUTURILOR MODERNE – ANALIZĂ ETIMOLOGICĂ

**Cristian MOROIANU**
**Universitatea din București**

**Abstract**

The study pursues an etymological analysis of the external variants of the Romanian lexical borrowings that entered our language in different stages of the formation of the literary modern vocabulary. After defining the concept of "variant" and outlining the socio-cultural background when the external etymons entered and adapted to the target language, the paper focuses - via examples and comments - on the phonetic variants whose formal variation is triggered by their (direct or indirect) provenance from a unique external etymon, belonging to the same language or to different languages. The conclusions emphasize - among other things - the importance of indicating the direct etymology of each external variant taken into consideration.

**Key-words:** *variant*, *invariant*, *direct borrowing*, *indirect borrowing*, *multiple origin*

**Résumé**

Cette étude propose une analyse étymologique des variantes externes des emprunts lexicaux roumains entrés dans notre langue pendant les étapes de la constitution du vocabulaire littéraire moderne. Après avoir défini le concept de « variante » et après la présentation du contexte socioculturel de l'époque, on va détailler, à l'aide d'exemples et commentaires, la catégorie des variantes phonétiques dont la variation formelle est déterminée par leur provenance d'un étymon unique externe – directe ou indirecte – d'une même langue ou de langues différentes. Les conclusions mettent en évidence, entre autres, l'importance de préciser, au niveau lexicographique, l'étymologie directe pour chacune des variantes externes indiquées.

**Mots-clés:** *variante*, *invariante*, *étymologie directe*, *étymologie indirecte*, *origine multiple*

**I.** Abordarea științifică a variantelor lexicale ale împrumuturilor – în primul rând, a celor neologice – are, din cauza complexității fenomenelor de pătrundere și de adaptare, a diversității și, în același timp, a simultaneității surselor externe, încă multe probleme de rezolvat. După cum se știe, practic toate unitățile lingvistice (fonetice, morfematice, morfosintactice, lexicale sau frazeologice) au așa-numite variante, funcționale sau istorice, iar preocupările cercetătorilor se îndreaptă spre fiecare dintre domeniile de referință: foneticienii sunt interesați de problema alofonelor, gramaticienii au în vedere variația flexionară sau sintactică a cuvintelor și, în concurență cu lexicologii, variațiile de ordin derivațional, lexicologii se ocupă de variația lexicală cu precădere la nivelul radicalului cuvintelor, etimologii și istoricii limbii literare urmăresc originea și rațiunile existenței tuturor oscilațiilor din jurul unei unități lingvistice, iar lexicografii așteaptă deciziile acestora din urmă pentru a avea



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

criterii clare atunci când sunt construite articolele de dicționar și stabilesc care sunt „variantele” – intrări, inclusiv din perspectiva unui dicționar normativ.

**I.1.** Prin definiție, variantele lingvistice reprezintă un ansamblu de forme sub care există și funcționează o unitate de limbă considerată, după anumite criterii, reprezentativă și, în consecință, literară, forme explicabile în funcție de diverși factori (cronologici, geografici, socioculturali, stilistici)[1]. Variantele lingvistice și, în mod particular, cele lexicale sunt o realitate firească și permanentă de-a lungul constituirii, dezvoltării și a funcționării unei limbi istorice date, dar devin o problemă culturală numai în momentul în care încep să se manifeste preocupări constante și conștiente de constituire a unei limbi unitare, moderne, care să reflecte un nivel ridicat de cultură și de civilizație. În perioada de început a formării limbii literare, vocabularul românesc a cunoscut un aport masiv de împrumuturi neologice, pătrunse la noi atât pe cale orală, cât și pe cale scrisă, aduse, pe de o parte, de cei care își confirmau, inclusiv prin aceasta, apartenența la o clasă socială de elită și, pe de altă parte, de cei care aveau ca ideal și orgoliu ridicarea limbii și a societății românești la nivelul celor europene evoluate, considerate ca model. Astfel, au intrat la noi, succesiv sau simultan, în aceeași provincie sau în provincii diferite, adăugându-se fondului lingvistic tradițional (maghiaro-german în nord-vest și sud-vest, neogrec, rusesc și francez în sud-est), numeroase împrumuturi din germană, franceză, italiană și latină, într-un efort fără precedent de ridicare culturală prin presă, învățământ, teatru, literatură, lucrări de popularizare a științelor, calendare, manuale școlare, lucrări religioase etc. Pătrunderea acestui val de neologisme a însemnat, în același timp, și o preocupare a oamenilor de cultură de selecție și de recomandare a formelor care corespundeau cel mai bine structurii limbii noastre și caracterului ei latin. Pentru aceasta, au apărut dicționare, gramatici și diverse „profesiuni de credință culturală”, ai căror autori încercau să formuleze și să impună o anumită orientare a scrisului și a rostirii românești, mai ales în direcția modernizării și a integrării lor în spațiul european, sub tutela originii latine care a dus la construirea culturii și a civilizației occidentale. Pe parcursul a aproximativ 100 de ani, vocabularul literar românesc și-a alcătuit, prin toate aceste contribuții, un fond neologic substanțial, preponderent latino-romanic, construit într-un amalgam de forme alternante și concurențiale, rezultate, pe de o parte, din varietatea surselor externe și, pe de altă parte, din ezitările sau – dimpotrivă – din asumarea unei/unor anumite „politici” de adaptare a etimoanelor externe. Mărturie stau dicționarele din prima jumătate a secolului al XIX-lea, care propuneau forme în variație liberă, textele pentru marele public, în care autorii inovau în funcție de educație, apartenență la o mișcare culturală sau de propriul crez intelectual, traducerile din texte științifice, dependente în bună măsură de specificul lingvistic al originalelor etc.[2]

[1] O propunere de tipologie a variantelor lingvistice, în toată diversitatea lor, a făcut, relativ recent, Helga Bogdan Oprea, sub titlul *Variante lingvistice românești - sincronie și diacronie. Studiu de caz: variantele fonetice regionale*, studiu publicat în vol. „Studia linguistica et philologica”. Omagiu Profesorului Nicolae Saramandu la 70 de ani, Manuela Nevaci (ed.), București, Editura Universității din București, 2011, p. 79-112. Autoarea înțelege prin *variantă* „forma unei unități lingvistice (...) care diferă de aspectul standard al acesteia (...)”, p. 83, iar prin *invariantă* „orice structură-tip de ordin fonetic, grafic, lexical, gramatical (morfologic și sintactic), frazeologic și, separat de acesta din urmă, paremiologic și, în sens mai larg, frastic, care este recunoscută de normă” (p. 91). Pentru o trecere în revistă a principalelor tipuri și subtipuri de variante, vezi și Cristian Moroianu, *Variantele limbii române între tradiție și inovație*, în vol. *Omul de cuvânt. In honorem Gheorghe Chivu*, Adina Chirilă (ed.), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2017, p. 385-406.

[2] Vezi, în acest sens, cu o bogată bibliografie, N.A. Ursu, 1962; N. A. Ursu, Despina Ursu, 2004, 2006, 2011. Despre aceeași perioadă, vezi și Luiza Seche, Mircea Seche, 1965: 677-687, sinteză



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

**I.2.** Din toate aceste motive, este important să stabilim câteva „reguli" în discuția de față despre variantele lexicale, privite în raport cu statutul de unitate lexicală-tip. Aceasta din urmă reprezintă, la nivelul unei etape istorice determinate, acea „variantă" considerată cea mai frecventă, cea mai stabilă și care corespunde din cele mai multe puncte de vedere structurii fonetice, grafice și morfologice a limbii noastre, cu respectarea, în măsura posibilului, a atributelor etimologice, argumente care îi conferă calitatea, convențională, de variantă literară. Prin raportare la ea sunt luate în considerare toate variațiile formale pe care cuvântul respectiv le-a suferit în timp, de la intrarea lui în limbă și până astăzi, explicabile din diverse puncte de vedere. Caracterul „neliterar" al acestora trebuie considerat, de asemenea, prin convenție, cu trimitere explicită la norma literară actuală, mai ales atunci când este vorba despre variații de ordin etimologic ale formei unui cuvânt, de obicei în perioada imediat următoare pătrunderii lui în limbă. Particularitățile formale ale variantelor externe se pot datora atât modalităților de pătrundere diferite ale aceluiași etimon extern (pe cale scrisă, pe cale orală sau prin combinarea celor două), cât și etimologiei multiple, respectiv împrumutului din două sau mai multe surse externe directe diferite, cu minima condiție a raportării lor, imediate sau îndepărtate, la un unic etimon. De asemenea, rolul structurilor interne analogice este la fel de important, mai ales la nivel grafic și accentual, împrumuturile integrându-se, treptat, în „normalitatea" structurală a limbii-gazdă. În privința stabilirii calității variantelor aceleiași unități lexicale prin raporatre la norma literară, trebuie ținut cont de două condiții fundamentale:

a) perspectiva sincronică asupra faptelor de limbă, care stabilește că, la un moment dat, este considerată literară o anumită formă (sau anumite forme), cu argumente externe și interne, iar toate celelalte variații se circumscriu acesteia/acestora, cu diverse explicații;

b) evidența ca variantele externe să provină, pe aceeași cale sau pe căi diferite, din aceeași limbă sau din limbi diferite, dar legate între ele originar sau cultural, respectiv din etimoane directe raportabile, direct sau indirect, la un unic etimon.

**I.3.** Rațiunea stabilirii unor criterii de delimitare a variantelor are, dincolo de necesare nuanțări de ordin teoretic, și o valoare practică, vizibilă în primul rând la nivelul alcătuirii dicționarelor explicative și etimologice. Dicționarul care pune cel mai bine în evidență varietatea formală etimologică a limbii noastre istorice și cea determinată de mecanismele interne explicabile geografic sau structural (analogic) este *Dicționarul academic al limbii române*, inițiat la începutul mileniului trecut sub coordonarea lui Sextil Pușcariu și încheiat la sfârșitul primei decade a mileniului imediat următor prin contribuția sectoarelor de lexicografie ale celor trei mari institute de lingvistică ale Academiei Române, sub coordonarea Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan - Alexandru Rosetti" din București. Materialul care urmează să fie discutat este extras, așadar, în primul rând din DLR și completat cu informații etimologice din cele două volume deja apărute din DELR (2011 și 2015) și din *Repertoriul de cuvinte și forme* alcătuit de soții Ursu în 2006 și 2011. El conține, cu precădere, împrumuturi neologice pătrunse, din surse multiple, în epoca de constituire și de modernizare a limbii noastre literare[3].

---

comentată critic de soții Despina și N.A. Ursu în articolul *Observații privitoare la adaptarea neologismelor în limba română*, în LR, XV, nr. 3, 1966, p. 245-254. Varietatea formală a neologismelor este excelent ilustrată, pentru prima jumătate a secolului al XX-lea, de Iorgu Iordan, 1947: 21-50.

[3] Fiecare dintre variantele avute în vedere are, în mod firesc, aceleași conținuturi. Pe primă poziție am trecut varianta considerată astăzi literară, iar pe poziția/pozițiile următoare, varianta/variantele etimologice învechite. Nu am inclus eventualele variații interne ale formelor etimologice decât atunci când/dacă prezintă un interes cu totul particular.



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

**I.4.** Variantele externe (etimologice) sunt recognoscibile atât din punctul de vedere al structurii fonetice a radicalului, cât și din punctul de vedere al poziției accentului sau al încadrării morfologice (de gen sau declinare la nume, de conjugare la verb). Toate aceste particularități formale depind, pe de o parte, de originea multiplă a unităților lexicale avute în vedere și, pe de altă parte, de mecanismele de încadrare și de adaptare internă a etimonului/etimoanelor, respectiv de ceea ce Gheorghe Adamescu a numit „adaptarea la mediu a neologismelor”[4]. Consecvent principiului lexicologic că o anumită variantă etimologică poate fi explicată, cel puțin cu argumente formale, din unul sau mai multe etimoane directe, materialul avut la dispoziție poate fi împărțit în următoarele categorii principale:

a) variante fonetice a căror variație formală este determinată de proveniența lor din câte un etimon direct, din aceeași limbă sau din limbi diferite;

b) variante fonetice a căror variație formală este determinată din proveniența uneia/unora din (câte) un singur etimon direct, iar a alteia/a altora din mai multe etimoane directe, raportabile, toate, direct sau indirect, la o unică sursă originară;

c) variante fonetice explicabile toate prin etimologie multiplă externă;

d) variante fonetice a căror origine externă poate fi argumentată și la alt nivel decât cel fonetic[5].

**I.5.** Relația dintre cuvânt și variante rămâne în continuare discutabilă, cu reflex asupra transpunerii lor în dicționare[6]. De regulă, situația cea mai simplă și mai eficientă din punctul de vedere al utilizatorului este considerarea ca unică intrare a variantei literare și eventuala completare, la sfârșitul articolului, cu variantele acesteia, de diverse tipuri, atât interne, cât și externe, cu precădere cele mai frecvente și mai cunoscute. Această opțiune este prezentă în dicționarele explicative generale, dintre care cel mai reprezentativ este DEX-ul. O situație similară constatăm și în DLR, cu diferența că aici numărul variantelor este (cel puțin în unele cazuri) mult mai mare datorită caracterului istoric al dicționarului și că variantelor externe li se indică, de regulă, etimologia directă.

Din punct de vedere strict lexicologic, ceea ce numim, prin convenție, „variante externe” ale unui împrumut lexical reprezintă fie

a) tot atâtea împrumuturi din surse directe diferite, din limbi înrudite istoric și cultural, tratate, totuși, de cele mai multe ori, ca variante, fie

b) rezultate ale așa-numitei „etimologii multiple”, în care caz caracterul lor de variante este de la sine înțeles.

---

[4] Vezi lucrarea omonimă publicată în „Analele Academiei, Memoriile secțiunii literare”, seria III, tomul VIII, București, 1936-1938.

[5] De evidențiat, în acest punct al discuției, clasificarea făcută de soții Seche, redactori la DLR, neologismelor din punctul de vedere al relației dintre formă/forme și origine (unică sau multiplă), vezi *art. cit*., p. 680-687. Urmându-l pe Gh. Adamescu, autorii au în vedere, alături de altele, următoarele tipuri: neologisme cu mai multe forme și cu etimologie unică (pătrunse din aceeași sursă pe cale scrisă și pe cale orală, vezi *aderență* și *adherență*, *centimă* și *santimă*, *scarlatină* și *scarlatin* etc.), neologisme cu mai multe forme și cu etimologie multiplă numită de ei „unitară” (forme diferite explicate prin aceleași două sau mai multe surse externe, vezi *clovn*, *clown* și *claun*, opțiune criticată de soții Ursu, *art. cit*., p. 251-252) și neologisme cu mai multe forme și cu etimologie multiplă propriu-zisă.

[6] A se vedea, în acest sens, Lidia Sfârlea, 1964: 316–330. Autoarea insistă asupra dificultății reale de a respecta „unul dintre principiile fundamentale ale dicționarului, care cere să se trateze în articole independente cuvinte de proveniență diferită”, cu motivația împletirii acestora „atât de strâns prin formă, conținut și evoluție, încât izolarea lor ar fi nu numai dificilă, ci și artificială” (p. 321).



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

Indiferent de soluția lexicografică adoptată, a) cuvinte diferite sau b) variante etimologice ale aceleiași unități lexicale, acestora trebuie să le fie indicată sursa directă, pentru a se înțelege rațiunea existenței și circulației lor în spațiul lingvistic românesc[7]. Posibilitatea provenienței unui cuvânt din două sau mai multe surse externe este greu - dacă nu chiar imposibil - contestabilă atunci când forma și sensul unui împrumut admit o dublă sau o triplă raportare, în lipsa unor variante care să indice exclusivitatea unei surse sau a alteia: spre exemplu, s.n. *macadam* se explică atât din fr. *macadam*, cât și din germ. *Makadam*, s.n. *mandat* admite atât împrumutul din fr. *mandat*, cât și din germ. *Mandat*, s.f. *marmotă* a putut fi preluat atât din fr. *marmotte*, cât și din it. *marmotta*, s.f. *maximă* se explică din lat. *maxima* și din fr. *maxime*, la fel: *melodie* s.f. (din ngr. *μελωδία*, it. *melodia*, fr. *mélodie*), *notariat* s.n. (din fr. *notariat*, germ. *Notariat*), *periferie* s.f. (din lat. *peripheria*, germ. *Peripherie*, fr. *périphérie*), *perlă* s.f. (din fr. *perle*, it. *perla*, germ. *Perle*), *pesimism* s.n. (din fr. *pessimisme*, germ. *Pessimismus*) etc. În toate aceste cazuri și în multele similare, cuvintele au putut fi împrumutate, simultan sau la o relativă distanță în timp și în spațiu, din una sau mai multe limbi, de către același autor poliglot sau de către autori diferiți, mono sau multilingvi.

**II.** În materialul de față, vom detalia prima categorie, respectiv aceea a variantelor fonetice *împrumutate din câte un etimon direct,* din aceeași limbă sau din limbi diferite, urmând ca, într-o contribuție viitoare, să trecem în revistă și celelalte categorii. În dicționarele explicative, intrările sunt considerate cu etimologie multiplă, în sensul discutat mai sus.

**II.1.** O primă subdiviziune - și cea mai numeroasă - este aceea a variantelor fonetice externe (prin definiție, etimologice), provenite din câte un etimon direct[8] din limbi diferite, la nivelul cărora unul dintre etimoane stă la baza celuilalt (altfel spus, unul dintre etimoane constituie atât sursa - directă sau indirectă - a celuilalt, cât și sursa directă a variantei românești):

*abject, -ă* adj. „care inspiră dezgust, dispreț” (din fr. *abject*, împr. din lat. *abiectus*), cu varianta *abiect, -ă* (din lat. *abiectus*)[9];

*abjura* vb. „a nega public o credință, o doctrină, o opinie” (din fr. *abjurer*, împr. din lat. *abiurare*), cu varianta *abgiura* (din lat. *abiurare*, prin românizare, după *giura = jura*);

*absolut* adj., s.n. „independent de orice condiţii şi relaţii, care nu este supus niciunei restricţii, care nu are limite” (din lat. *absolutus*, cu sensuri după fr. *absolu*), cu varianta *asolut* (din it. *assoluto,* împr. din lat. *absolutus*);

*accept* s.n. „consimțământ scris pe o poliță; poliță” (din lat. *acceptum*), cu varianta *acţept* (din germ. *Akzept*, împr. din lat. *acceptum*);

---

[7]Pentru această dificilă problemă, vezi o sinteză a principalelor puncte de vedere la Victor Celac, *Méthodes et pratique de la recherche étymologique roumaine* (*avec une attention particulière à l'«etimologie multiplă»*), în „Zeitschrift für romanische Philologie”, Begründet von Gustav Gröber, herausgeber Claudia Polzin-Haumann, Wolfgang Schweickard, 133 (1), De Gruyter, 2017, p. 245-283.

[8] În unele cazuri, este foarte greu de decis dacă la baza unui împrumut românesc stă numai un etimon extern, spre exemplu romanic, în condițiile în care pentru vorbitorii educați, cunoscători ai limbilor străine și ai istoriei lor, este evidentă raportarea și la etimonul indirect, respectiv la cel latin. Pe de altă parte, cum este cazul var. *acțept*, poate fi vorba, cel puțin pentru unii vorbitori, de o pronunțare a etimonului latin după model german.

[9]Pentru indicarea originilor indirecte ale etimoanelor, am folosit, complementar DELR-ului, următoarele surse lexicografice externe: www.cnrtl.fr, www.treccani.it, www.etymonline.com, www.duden.de, Vasmer, ESRJ. Sensurile au fost date, într-o formă prescurtată, după DEX[2] și după MDN.



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

*adjunct* adj., s.m. „care are funcţia imediat subordonată titularului unui post de conducere” (din germ. *Adjunkt*, împr. din lat. *adiunctus*), cu varianta *adiunct* (din lat. *adiunctus*);

*adverb* s.n. „parte de vorbire neflexibilă care arată, în general, o circumstanță” (din fr. *adverbe*, împr. din lat. *adverbium*), cu varianta *adverbium* (din lat. *aduerbium*);

*afeliu* s.n. „punctul cel mai îndepărtat de soare de pe orbita unei planete” (din lat. *aphelium*), cu varianta *afelio* (din it. *afelio*, împr. din lat. savant *aphelium*);

*apanaj* s.n. „domeniu funciar sau venit acordat de suverani pentru întreținerea unui membru al familiei domnitoare; bun material sau spiritual care aparține exclusiv cuiva” (din fr. *apanage*), cu varianta *apanagiu* (din it. *appanagio* < fr. *apanage*);

*ardezie* s.f. „rocă argiloasă tare, de culoare neagră-cenușie, pentru tăblițele de scris și pentru acoperirea caselor” (din it. *ardesia* < v.fr. *ardeise* = *ardoise*), cu varianta *ardoază* (din fr. *ardoise*);

*avantaj* s.n. „folos; privilegiu; favoare; superioritate” (din fr. *avantage*), cu varianta *avantagiu* (din it. *avvantaggio* < fr. *avantage*);

*bulin* s.n./*bulină* s.f. „cașetă; bucățică rotundă de hârtie cu care se lipesc plicuri etc.; (pl.) desen rotund imprimat pe o țesătură” (din ngr. *μπουλίνί* < it. *bollino*), cu varianta *bolin/bolină* (din it. *bollino*);

*cabalin, -ă* adj., s.f. „referitor la cai; familie de mamifere din care face parte calul” (din lat. *caballinus, -a*), cu varianta *cavalin* (din it. *cavallino* < lat. *caballinus*);

*cabotaj* s.n. „navigație de-a lungul țărmurilor” (din fr. *cabotage*), cu varianta *cabotagiu* (din it. *cabotaggio* < fr. *cabotage*);

*calomnie* s.f. „afirmație mincinoasă și tendențioasă, defăimare” (din fr. *calomnie*, împr. din lat. *calomnia*), cu varianta *calumnie* (din lat. *calumnia*);

*calvar* s.n. „suferință fizică sau morală grea; chin îndelungat și dureros” (din fr. *calvaire*, împr. din lat. creștin *calvaria*), cu varianta *calvariu* (din lat. *caluarium*);

*camarad* s.m. „tovarăș de arme, de clasă, de studii, companion” (din fr. *camarade*), cu varianta *camerad* (din germ. *Kamerad* < fr. *camarade*);

*capitol* s.n. „fiecare dintre diviziunile mai mari ale unei cărți, ale unei legi etc.; parte dintr-o acțiune, dintr-o desfășurare; problemă, chestiune” (din it. *capitolo*, împr. din lat. *capitulum*) și *capitul* (din lat. *capitulum*);

*caritate* s.f./(înv.) *haritate* (din lat. *c(h)aritas, -tatis*), cu varianta *şaritate* (din fr. *charité*, francizare a lat. *caritas, -atis*, prin preluare orală);

*cartilaj* s.n./*cartilagiu* „țesut conjunctiv rezistent și elastic, la extremitățile oaselor; zgârci” (din fr. *cartilage*, împr. din lat. *cartilago*), cu variantele *cartilagine* (din it. *cartilagine*, împr. din lat. *cartilago*) și *cartilago* (din lat. *cartilago, -inis*);

*celebru, -ă* adj. „cu faimă, renumit, reputat, ilustru” (din fr. *célèbre*, împr. din lat. *celeber, -ris*), cu varianta *ţelebru* (din lat. *celeber*, cu pronunțare germană);

*controversă* s.f. „discuție în contradictoriu asupra unei chestiuni; polemică, dispută” (din fr. *controverse*, împr. din lat. *controversia*), cu varianta *controversie* (din lat. *controversia*);

*cortegiu* s.n. „șir de persoane care însoțesc o ceremonie, o personalitate etc.” (din it. *corteggio*), cu varianta *cortej* (din fr. *cortège* < it. *corteggio*)[10]

*dans* s.n. „serie de mișcări ale corpului, plastice și ritmice, executate în tactul unei melodii” (din fr. *danse*, deverbal din *danser*), cu varianta *danţ*, *danță* (din it.

[10] Vezi și var. hibridă *cortejiu*, din fr. *cortège*, infl. de it. *corteggio*.



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

*danza* < fr. *danse*); *dansa* vb. (din fr. *danser*), cu varianta *danța* (din it. *danzare* < fr. *danser*);

*deficit* s.n. „diferență cu care cheltuielile întrec veniturile; pierdere, lipsă” (din fr. *déficit*), cu varianta *defiţit* (din germ. *Defizit* < fr. *déficit*);

*detaliu* s.n. „amănunt” (din it. *dettaglio* < fr. *détail*), cu varianta *detail* (din fr. *détail*);

*dezinvoltură* s.f. „atitudine, comportare firească, degajată; spontaneitate” (din fr. *désinvolture* < it. *disinvoltura*), cu varianta *disinvoltură* (din it. *disinvoltura*);

*fante* s.m. „persoană ușuratică și mondenă; valet (la cărțile de joc)” (din it. *fante*), cu varianta *fant* (din germ. *Fant* < it. *fante*, prin medierea dialectelor germane de sud);

*fecund, -ă* adj. „rodnic, prolific” (din lat. *fecundus*), cu varianta *fecond* (din fr. *fécond*, împr. din lat. *fecundus*);

*goeletă* s.f. „navă ușoară cu pânze” (din fr. *goélette*), cu varianta *goletă* (din it. *goletta* < fr. *goëlette*);

*harpon* s.n. „instrument asemănător unei lănci, legat cu un capăt de o frânghie lungă, folosit la vânarea balenelor; dispozitiv folosit de marinari pentru a prinde diferite obiecte sau pentru acroșarea altor nave; rachetă navă-navă din dotarea marinei SUA; ac gros sau trocar pentru biopuncții (din fr. *harpon*, cu sensurile recente după engl. *harpoon*), cu variantele *arpon* (din it. *arpone* < fr. *harpon*, prob. prin interm. span. *arpón*) și *arpun* (din germ. *Harpune* < oland. *harpoen* < fr. *harpon*);

*inspector* s.m./ *enspector* „persoană împuternicită să controleze activitatea sau starea unei instituții” (din fr. *inspecteur*), cu variantele *inșpector*, *inșpectór* (din germ. *Inspekteur* < fr. *inspecteur*);

*intermediu* s.n. „mijlocire; mică lucrare comică, muzicală sau coregrafică, prezentată ca divertisment între două acte ale unei opere dramatice” (din it. *intermedio*), cu varianta *intermed* (din fr. *intermède* < it. *intermedio*);

*juntă* s.f. „(în unele țări din America Latină și Spania) organ colectiv sau organizație politică; (în țările din America Latină) guvern dictatorial; (în Anglia) grup ocult de personalități influente” (din span. *junta*), cu varianta *iuntă* (din germ. *Junta* < span. *junta*);

*libertinaj* s.n. „comportare de libertin” (din fr. *libertinage*), cu varianta *libertinagiu* (din it. *libertinaggio* < fr. *libertinage*);

*magic, -ă* adj. „referitor la magie; fermecător, feeric” (din fr. *magique*, împr. din lat. *magicus* < gr. *μαγικός*), cu varianta *maghic* (din ngr. *μαγικός*); *magie* s.f. (din fr. *magie*, împr. din lat. *magia* < gr. *μαγεία*) și *maghie* (din ngr. *μαγεία*);

*majuscul, -ă* adj. „(despre litere sau caractere) care diferă de celelalte prin formă și mărime și care se folosește pentru a scrie inițiala numelor proprii sau ale cuvintelor cu care începe o frază” (din fr. *majuscule*, împr. din lat. *maiusculus, -a*), cu varianta *maiuscul, -ă* (din lat. *maiusculus, -a*); *majusculă* s.f. (din fr. *majuscule*, împr. din lat. *maiuscula*), cu varianta *maiusculă* (din lat. *maiuscula*);

*malign, -ă* adj. „(despre boli, procese patologice) de natură gravă; (fig.) rău, cu influență vătămătoare” (din lat. *malignus, -ă*), cu varianta *malin* (din fr. *malin, -gne*, împr. din lat. *malignus, -a*);

*malíție* s.f. „răutate (verbală sau comportamentală); vorbă sau atitudine răutăcioasă” (din lat. *malitia*), cu varianta *malície* (din fr. *malice* [împr. din lat. *malitia*], după lat. *malitia*); *maliţios, -oasă* adj. (din lat. *malitiosus, -a*) și *malicios* (din fr. *malicieux*, împr. din lat. *malitiosus*);



**BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)**

*manej* s.n./*manejă* s.f. „loc special amenajat unde se dresează sau se antrenează caii, unde se învață călăria etc.; exerciții care se fac cu caii pentru a-i dresa sau pentru a-i antrena; dispozitiv rudimentar pentru punerea în mișcare a unor mașini agricole cu ajutorul unui cal” (din fr. *manège* < it. *maneggio*), cu varianta *manegiu* (din it. *maneggio*);

*margraf/margrav* s.m. „titlu purtat în Evul Mediu de unii principi germani, ale căror principate erau (sau fuseseră cândva) mărci” (din fr. *margrave* < germ. *Markgraf*), cu varianta *marcgraf* (din germ. *Markgraf*);

*masaj* s.n. „procedeu medical de stimulare și de destindere a mușchilor, de activare a circulației sângelui etc.” (din fr. *massage*), cu varianta *masagiu* (din it. *massaggio* < fr. *massage*);

*merit* s.n. „calitate (deosebită) care face pe cineva sau ceva demn de stimă, de prețuire; valoare” (din fr. *mérit*, împr. din lat. *meritum*), cu varianta *meritum* (din lat. *meritum*);

*mesaj* s.n. „apel oral sau scris (cu caracter oficial); ceea ce trebuie predat sau comunicat cuiva; știre, veste” (din fr. *message*), cu varianta *mesagiu* (din it. *messaggio* < fr. *message*);

*miraj* s.n. „fenomen optic care face uneori ca imaginea unor lucruri depărtate și ascunse dincolo de orizont să apară mai apropiată și răsturnată; (fig.) iluzie; lucru atrăgător; farmec, atracție” (din fr. *mirage*), cu varianta *miragiu* (din it. *miraggio* < fr. *mirage*);

*mister* s.n. „ceea ce este (încă) neînțeles sau nedescoperit; taină” (din fr. *mystère*, împr. din lat. *mysterium*), cu varianta *misteriu* (din lat. *mysterium*);

*modifica* vb. „a(-și) schimba aspectul, forma, conținutul” (din lat. *modificare*), cu varianta *modifia* (din fr. *modifier*, francizat din lat. *modificare*);

*mortier* s.n. „gură de foc de calibru mare sau mijlociu, cu țeavă scurtă și cu traiectoria de curbură mare, cu care se trage asupra obiectivelor din spatele unor obstacole” (din fr. *mortier*), cu varianta *mortir* (din rus. *мортир* < oland. *mortir* < fr. *mortier*);

*neglija* vb./*negliga* „a trece cu vederea, a lăsa la o parte, a omite” (din fr. *négliger*, împr. din lat. *negligere*), cu varianta *neglige* (din lat. *negligere*); *neglijență* s.f. (din fr. *négligence*, împr. din lat. *negligentia*), cu varianta *negligență* (din lat. *negligentia*);

*obiect* s.n./*obiectum* (din lat. *obiectum*), cu variantele *objet* (din fr. *objet* < lat. *obiectum*), *object* (din germ. *Objekt* < lat. *obiectum*), *oget* (din it. *oggètto* < lat. *obiectum*);

*oficiu* s.n./*oficie*, *ofiție* „serviciu (administrativ); funcție, îndatorire; (pl.) servicii, ajutoare, înlesniri; slujbă religioasă; mică încăpere lângă sufragerie, în care se depozitează cele necesare pentru servirea mesei” (din lat. *officium*), cu variantele *ofichion* (din ngr. *ὀφφίκιον*, împr. din lat. *officium*), *ofis* (din fr. *office*, împr. din lat. *officium*), *ofiț*, *ofițiu* (din germ. *Offizium*, împr. din lat. *officium*);

*ofițer* s.m. „nume generic pentru gradele militare de la sublocotenent până la general” (din rus. *офицер* < germ. *Offizier*), cu variantele *ofițir* (din germ. *Offizier* < fr. *officier*), *ofițier* (din fr. *officier*, împr. din lat. med. *officiarius*), *ofițiar* (din lat. *officiarius*);

*ofrandă* s.f. „jertfă adusă unei divinități; (fig.) omagiu; (fig.) contribuție la o operă de binefacere” (din fr. *offrande*, împr. din lat. med. *offerenda*), cu varianta *oferendă* (din lat. *offerenda*);



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

*oracol* s.n. „(ant.) răspuns profetic, prezicere; loc unde se făceau asemenea preziceri; cel despre care se credea că poate face prevestiri” (din it. *oracolo*, împr. din lat. *oraculum*), cu variantele *oracul/oraculum* (din lat. *oraculum*), *oraclu* (din fr. *oracle*, împr. din lat. *oraculum*);

*ospiciu* s.n./ *ospițiu* „sanatoriu în care sunt tratați bolnavii cu afecțiuni psihice” (din lat. *hospitium*), cu variantele *ospis* (din fr. *hospice*, împr. din lat. *hospitium*), *ospiț* (din germ. *Hospiz* < lat. *hospitium*);

*palan* s.n. „utilaj de ridicare manuală sau mecanică...” (din fr. *palan* < it. *palanco*), cu varianta *palanc* (din it. *palanco*);

*panarițiu* s.n./*panariciu* „infecție localizată la degete...” (din lat. *panaricium*), cu varianta *panaris* (din fr. *panaris*, împr. din lat. *panaricium*);

*parcurs* s.n. „drum de străbătut, traseu” (din fr. *parcours*, francizare, după *cours*, a lat. *percursus*), cu varianta *percurs* (din lat. *percursus*);

*particular, -ă* adj. „propriu, caracteristic; special, individual; confidențial; privat” (din germ. *partikular* < lat. *particularis*), cu variantele *particulier* (din fr. *particulier*, împr. din lat. *particularis*), *particulare* (din lat. *particularis*), *particolar* (din it. *particolare*, împr. din lat. *particularis*)[11];

*parveni* vb. „a ajunge la o situație materială sau socială bună fără a avea merite deosebite și folosind mijloace necinstite;(despre știri, scrisori etc.) a ajunge la destinație” (din fr. *parvenir* < lat. *pervenire*), cu varianta *perveni* (din lat. *pervenire*);

*pericol* s.n. „primejdie, amenințare” (din it. *pericolo*, împr. din lat. *periculum*), cu variantele *pericul*, *periclu* (din lat. *periculum*); *periculos, -oasă* adj. (din lat. *periculosus*), cu varianta *pericolos* (din it. *pericoloso*, împr. din lat. *periculosus*)

*peritoneu* s.n. „membrană seroasă care căptușește cavitatea abdominală” (din lat. *peritonaeum*), cu variantele *peritoneo* (din it. *peritoneo*, împr. din lat. *peritonaeum*, gr. *περιτόναιον*]), *peritoan*, *perituan* (din fr. *péritoine*, împr. din lat. *peritonaeum*);

*personaj* s.m. „personalitate; erou (literar, cinematografic etc.); persoană cu un rol în anumite împrejurări” (din fr. *personnage*), cu varianta *personagiu* (din it. *personaggio* < fr. *personnage*);

*pictor* s.m. „artist plastic care se ocupă cu pictura” (din lat. *pictor*), cu varianta *pitor* (din it. pittore, împr. din lat. *pictor*);

*pilotaj* s.n. „acțiunea de a manevra un aparat de zbor” (din fr. *pilotage*), cu varianta *pilotagiu* (din it. *pilotaggio*, n.n. < fr. *pilotage*)[12];

*pionier* s.m./*peonier* „cel care, făcând parte dintr-un grup de colonișți sau de emigranți, desțelenește și cultivă un ținut virgin; (fig.) deschizător de drumuri noi în știință, în tehnică etc.; militar din trupele de geniu, specializate în construcții de terasamente, fortificații, mănări etc.” (din fr. *pionnier*), cu variantele *pioner* (din rus. *пионер* < germ. *Pionier* < fr. *pionnier*) [„membru al organizației de masă a elevilor în comunism”], *pionir* (din germ. *Pionier* < fr. *pionnier*);

*popular, -ă* adj. „care aparține poporului, accesibil; simplu, natural; care are o comportare cordială” (din lat. *popularis*), cu variantele *popolar* (din it. *popolare*, împr. din lat. *popularis*), *popiuler* (din fr. *populaire*, împr. din lat. *popularis*);

*portocală* s.f. „fruct al portocalului” (din ngr. *πορτοκάλι* < it. *portogallo*), cu varianta *portogală*, *portugală* (din it. *portogallo*);

[11] La care se adaugă variantele hibride *particuler*, *particoler.*

[12] În DLR, s.v., ambele forme sunt explicate exclusiv din franceză.



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

*prizonier* s.m./ *prizoner*, *prisonier*, *prisoner* (din fr. *prisonnier*), cu varianta *prigionier*, *prigioner* (din it. *prigioniero* < fr. *prisonnier*);

*renunța* vb. / *renunția* „a înceta să mai facă ceva; a părăsi de bunăvoie ceva sau pe cineva” (din lat. *renuntiare*), cu varianta *renonsa* (din fr. *renoncer*, împr. din lat. *renuntiare*);

*republică* s.f. „formă de guvernământ în care conducerea este deținută de un organ suprem al puterii de stat ori de un președinte ales sau numit” (din it. *repubblica*), cu variantele *republícă* (din fr. *république*), *republic* (din germ. *Republik*), *respublică* (din lat. *respublica*);

*sacrament* s.n. „(la catolici) taină bisericească” (din lat. *sacramentum*) și *sacrement* (din fr. *sacrement* < lat. *sacramentum*);

*scont* s.n./*sconto* „operațiune bancară prin care se plătește cuiva anticipat valoarea unei cambii (...); reducere făcută unui debitor care achită o datorie înainte de scadență” (din it. *sconto*, der. din *scontare*), cu variantele *șconto* (din germ. *Skonto* < it. *sconto*), *scompt*, *escontă* (din fr. *escompte* < it. *sconto*);

*scrin* s.n. „dulăpior, comodă” (din lat. *scrinium*), cu varianta *ecrin* (din fr. *écrin*, împr. din lat. *scrinium*);

*sedilă* s.f. /*sedil*, *cedil* „semn diacritic, virgulă care se pune sub o consoană pentru a-i da valoarea unui alt sunet” (din fr. *cédille*), cu varianta *țedil* (din germ. *Cedille* < fr. *cédille*);

*sobru, -ă* adj. „simplu, cumpătat, moderat” (din fr. *sobre*, împr. din lat. *sobrius*), cu varianta *sobriu* (din lat. *sobrius*);

*stofă* s.f. (din ngr. *στόφα* < it. *stoffa* < v.fr. *estoffe*), cu variantele *știofă* (din germ. *Stoff* < fr. *étoffe*), *etofă* (din fr. *étoffe*);

*supă* s.f. „fiertură de legume sau de carne” (din fr. *soupe*), cu varianta *zupă* (din germ. *Suppe* < fr. *soupe*);

*tarantelă* s.f. „dans popular napolitan” (din it. *tarantella*), cu varianta *tarentelă* (din fr. *tarentelle* < it. *tarantella*);

*tarantulă* s.f. „specie de păianjen cu înțepătura veninoasă (Lycosa tarentula)”(din fr. *tarentule* < it. *tarantola*), cu varianta *tarantolă* (din it. *tarantola*);

*tavernă* s.f. „cârciumă de proastă calitate” (din fr. *taverne*, împr. din lat. [*devorsoria*] *taberna*), cu varianta *tabernă* (din lat. *taberna*);

*triumf* s.n. „celebrare a unei mari victorii în Antichitate; biruință” (din lat. *triumphus* < gr. *θρίαμβος*), cu variantele *triamv* (din ngr. *θρίαμβος*), *triomf* (din fr. *triomphe* < lat. *triumphus*), *triunf* (din it. *trionfo* < lat. *triumphus* );

*turcoază* s.f. „peruzea” (din fr. *turquoise*), cu varianta *turcheză* (din it. *turchese* < v. fr. [*pierre*] *turqueise*, *turquoise*)

*uncie* s.f./ *unție*, *unchie* „veche unitate de măsură pentru greutăți (folosită și astăzi în țările anglo-saxone), a cărei valoare a variat între circa 28 și 35 de grame” (din lat. *uncia*), cu varianta *unță* (din germ. *Unze* < engl. *ounce* < med. engl. *unce*, *ounce* < v.fr. *unce* [= fr. *once*] < lat. *uncia*)[13];

*văl* s.n. „țesătură ușoară, voal; palatul moale” (din lat. *velum*, cu sensul anat. după fr. *voile*), cu varianta *vel* (din it. *velo* < lat. *velum*);

[13] Vezi și dubletul etimologic *inch* s.m. „unitate de măsură pentru lungime, egală cu 2,54 cm, folosită în Marea Britanie și în Statele Unite ale Americii” (din engl. *inch* < med. engl. *inche*, *inch* < v. engl. *ynce* < lat. *uncia*).



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

*venerabil, -ă* adj. „vrednic de stimă, de considerație” (din lat. *venerabilis*), cu varianta *venerabl*, *venerablu* (din fr. *vénérable*, împr. din lat. *venerabilis*);

*zebră* s.f. „mamifer african erbivor...; mic pește originar din India; marcaj de traversare a străzii” (din fr. *zèbre*), cu varianta *țebră* (din germ. *Zebra* < engl. *zebra*, fr. *zèbre* ) etc.

**II.1.1.** Din parcurgerea exemplelor de mai sus, putem constata că cele mai multe au origine latino-romanică, în care caz latina constituie atât etimon direct, cât și etimon indirect, din care au rezultat sursele romanice directe (în primul rând franceza și italiana), vezi *abject* și *abiect*, *calomnie* și *calumnie*, *capitol* și *capitul*, *cartilaj*, *cartilagine* și *cartilago*, *controversă* și *controversie*, *majuscul* și *maiuscul*, *merit* și *meritum*, *mister* și *misteriu*, *neglija* și *neglige*, *ofrandă* și *oferendă*, *parcurs* și *percurs*, *parveni* și *perveni*, *pericol* și *pericul*, *sobru* și *sobriu*, *tavernă* și *tabernă* etc. În toate aceste situații, au devenit literare variantele împrumutate din surse romanice, în vreme ce împrumuturile directe din latină au rămas, cele mai multe, neadaptate cel puțin la nivelul radicalului. Există însă și situații în care împrumuturile directe din latină au devenit literare, iar cele directe romanice, nu, așa cum se poate vedea din exemple ca *afeliu* și *afelio*, *cabalin* și *cavalin*, *fecund* și *fecond*, *malign* și *malin*, *maliție* și *malicie*, *modifica* și *modifia*, *panarițiu* și *panaris*, *peritoneu* și *peritoneo*, *peritoan*, *perituan*, *pictor* și *pitor*, *popular* și *popolar*, *popiuler*, *renunța* și *renonsa*, *scrin* și *ecrin*, *văl* și *vel* etc. În unele cazuri - puține în materialul de față - varianta din latină este rezultat al unei „românizări forțate”, după model moștenit, cu puține șanse de a se impune (vezi, spre ex., *abgiura* vs *abjura*). În altele, se impune varianta formală din latină, dar sprijinită semantic de corespondentul din franceză (vezi *absolut*, din latină ca formă, dar din/după franceză ca înțelesuri).

Varianta latină are, de regulă, câștig de cauză la nivelul limbii literare mai ales atunci când intră în concurență cu variante împrumutate din limbi nonlatine, însă înrudite cultural cu latina, în primul rând din germană (vezi, spre exemplu, *accept* vs *acțept*, *uncie* vs *unță*), chiar dacă există și excepții (vezi *adjunct* vs *adiunct*). La fel se întâmplă și atunci când sursele directe sunt una romanică, iar alta, neromanică (indiferent de originea indirectă), în urma concurenței cărora cea romanică iese „învingătoare”, vezi *camarad* vs *camerad*, *deficit* vs. *defițit*, *fante* vs *fant*, *harpon* vs *arpun*, *inspector* vs *inșpector*, *pionier* vs *pioner* sau *pionir*, *scont* vs *șcont*, *sedilă* vs *țedil*, *supă* vs *zupă*, *șancru* vs *șancăr*, *zebră* și *țebră* etc.

Nu există nici reguli absolute în impunerea uneia dintre variante ca literară și nici exclusivitatea vreunui tip de surse, vocabularul românesc modern fiind influențat de multiple și diferite limbi de cultură. Astfel, același etimon îndepărtat sau indirect a putut pătrunde, în același timp sau la o relativă distanță în timp și spațiu, din latină, greacă, veche germanică și/sau prin franceză, italiană, neogreacă sau rusă, iar reflexele sale au circulat în concurență o anumită perioadă, asumate ca atare de către vorbitorii cunoscători de limbi străine, până când, treptat, una dintre variante, considerată - în urma dominanței uzului sau prin decizie academică - cea mai adaptată structurii limbii noastre, a fost recunoscută/impusă ca formă literară: spre exemplu, varianta *oficiu*, împrumutată direct din lat. *officium*, a surclasat principalele „competitoare”: *ofichion* (din ngr. *ὀφφίκιον*), *ofis* (din fr. *office*), *ofiț*, *ofițiu* (din germ. *Offizium*), toate trei cu origine indirectă latină, la fel ca în cazul variantei latine *ospiciu*, devenită literară în fața variantelor *ospis* (din fr. *hospice*) și *ospiț* (din germ. *Hospiz*). Pe de altă parte, varianta *ofițer*, împrumutată din rus. *офицер*, a devenit literară în urma concurenței cu



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

*ofițir* (din germ. *Offizier*), cu *ofițier* (din fr. *officier*) și cu *ofițiar* (din lat. *officiarius*). Uneori, „victoria" unei variante nonlatine este sprijinită de un ajutor latin, vezi varianta *particular* (din germ. *partikular*, cf. lat. *particularis*) vs *particulier* (din fr. *particulier*), *particulare* (din lat. *particularis*) sau *particolar* (din it. *particolare*). Nu în puține cazuri, raportarea la un unic etimon este convențională, în sensul că, spre ex., varianta *adverb* este atât rezultatul împrumutului din fr. *adverbe*, cât și rezultatul adaptării lat. *adverbium* la structura limbii noastre. La fel, varianta *merit* este atât rezultatul împrumutului din fr. *mérit*, cât și rezultatul adaptării lat. *meritum*, inclusiv la nivel accentual; varianta *republică* este atât un împrumut din italiană, cât și - în ciuda accentului - din franceză, varianta *obiect* poate reprezenta atât un etimon latin, cât și unul german, *Objekt*, pătruns însă pe cale orală, varianta *tarantelă* provine din italiană, dar poate presupune inclusiv pătrunderea, pe cale orală, și din fr. *tarentelle* etc.[14] O situație particulară apare la perechile verbale în *-ifica*/*-ifia*[15], care cunosc două explicații: a) verbul în *-ifica* este împrumutat din latină (eventual din italiană), iar corespondentul lui în *-ifia* provine din franceză (vezi *edifica* și *edifia*, *fortifica* și *fortifia*, *gratifica* și *gratifia*, *modifica* și *modifia*, *mumifica* și *mumifia*, *ramifica* și *ramifia* etc.) și b) ambele variante reprezintă reflexe ale aceluiași etimon francez în *-ifier*, dintre care forma în *-ifia* este etimologică, iar cea în *-ifica* reprezintă o adaptare analogică după modelul latin indirect, real sau analogic (vezi exemple de tipul *calcifia* și *calcifica*, *osifia* și *osifica*, *tonifia* și *tonifica* etc.). Dominante la nivelul limbii literare sunt formele în *-ifica*, mai apropiate de modelul latin.

**II.1.2.** Un număr mare de exemple este alcătuit din împrumuturi romanice, în principal din franceză și italiană, care respectă „regula" următoare: varianta literară (din franceză), iar cea (astăzi) „neliterară", din italiană (la rândul ei, din franceză): *apanaj* și *apanagiu*, *avantaj* și *avantagiu*, *cabotaj* și *cabotagiu*, *libertinaj* și *libertinagiu*, *manej* și *manegiu*, *masaj* și *masagiu*, *mesaj* și *mesagiu*, *miraj* și *miragiu*, *personaj* și *personagiu* etc. Concurența celor două sufixe - în realitate, dublete etimologice sufixale interlingvistice - face ca forme în *-agiu* să aibă caracter analogic și să circule în paralel cu cele etimologice în *-aj* (vezi variantele interne *ambalagiu*, *bandagiu*, *cartilagiu*, *modelagiu*, *pavagiu*, *rafinagiu* etc., care nu au corespondent în italiană)[16]. În alte cazuri, devin literare, cu justificări lingvistice sau socioculturale, după o perioadă de concurență, variantele explicabile prin italiană, în contra celor

[14] Ideea luării în considerare a unor multipli factori în stabilirea etimologiei neologismelor românești din perioada de început a modernizării limbii literare a fost convingător pusă în evidență de același N.A. Ursu, 1965: 53-59. „Pour établir l'étymologie d'un néologisme il est nécessaire de ne pas oublier, en dehors de ses variantes formelles et sémantiques, la région où le mot a circulé pour la première fois, la formation culturelle des premiers auteurs ou traducteurs qui l'ont employé, le courant linguistique et culturel auquel ils appartiennent, la langue d'où provenait la traduction, la diffusion dans les pays de langue roumaine des textes contenant les premières attestations du terme en question, ainsi que d'autres facteurs d'ordre historique et culturel qui puissent expliquer l'apparition ou la fréquence de l'une des formes du néologisme pour une certaine période et pour une zone bien définie" (p. 54).

[15] Vezi tratarea monografică a sufixului în FCLR III, în care Laura Vasiliu consideră, însă, că „termenii unei serii (*-fica*, *-efica*, *-ifica*, n.n.) nu sunt tratați ca variante în raport cu termenii celeilalte (*-fia*, *-efia*, *-ifia*, n.n.)", cu argumentul diferenței date de prezența segmentului consonantic *-c-*, în ciuda faptului că, după aceeași autoare, „au etimologie parțial comună (fr. *-fier*)", „sursa etimologică comună și cea necomună se reduc la același prototip (fr. *-fier*/-it. *-ficare* < lat. *-ficare*)", „au aceleași valori și distribuție similară" (p. 55-56).

[16] Vezi o discuție detaliată în FCLR IV, p. 89-96 (autoarea monografiei: Eugenia Contraș).



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

provenite din franceză, germană sau neogreacă: *ardezie* vs *ardoază* (dar, invers: *turcoază* vs *turcheză*), *detaliu* vs *detail*, *intermediu* vs *intermed*, *oracol* vs *oraclu*, *scont* vs *şconto* sau *escontă*, *tarantelă* vs *tarentelă*, *tarantulă* vs *tarantolă* etc.

**II.2.** O a doua subdiviziune - şi ea, destul de numeroasă - cuprinde variante fonetice externe provenite din etimoane directe unice din limbi diferite, fiecare dintre ele fiind, la rândul lui, în mod independent împrumutat, direct sau indirect, mai rar moştenit, dintr-un etimon comun. Calitatea de reflexe ale aceluiaşi etimon în limbi înrudite originar sau cultural a acestor „dublete etimologice interlingvistice" le justifică cvasiidentitatea formală şi identitatea semantică, acestea argumentând, la nivel sincronic, statutul lor de variante etimologice în limba română:

*alcool* s.n. „derivat chimic; băutură alcoolică" (din fr. *alcool* < span. *alcohol*), cu varianta *alcohol* (din germ. *Alkohol* < span. *alcohol*);

*amibă* s.f. „animal microscopic din genul protozoarelor" (din fr. *amibe*, împr. din lat. sav. *amiba*, *amœba* < gr. *ἀμοιβή*), cu varianta *amebă* (din germ. *Amöbe* < gr. *ἀμοιβή*);

*avansa* vb. „a merge înainte; a progresa" (din fr. *avancer* < lat. **abantiare*), cu varianta *avanţa* (din it. *avanzare* < lat. **abantiare*);

*cadastru* s.n. „ştiinţă care se ocupă cu determinarea elementelor economice şi juridice privind proprietatea funciară; totalitatea lucrărilor care se efectuează pentru determinarea exactă a unor proprietăţi funciare; registru de proprietăţi funciare" (din fr. *cadastre* < prov. *cathastre*, *cadastre* < it. *catasto*, *catastro*), cu varianta (Trans., Ban.) *catastru* (din germ. *Kataster* < it. *catastro*);

*ciocolată* s.f. „preparat comestibil făcut dintr-un amestec solidificat de pulbere de cacao şi de zahăr (cu adaos de ingrediente)" (din it. *cioccolata* < span. *chocolate*), cu variantele *şocolată* (după fr. *chocolat* < span. *chocolate*), *şocoladă* (din germ. *Schokolade* < oland. *chocolate* < span. *chocolate*)[17];

*ivoriu* s.n. „fildeş; (anat.) dentină" (din fr. *ivoire* < lat. *eboreus*), cu varianta *avoriu* (din it. *avorio* < lat. *eboreus*);

*jovial, -ă* adj. „bine dispus, comunicativ" (din fr. *jovial* < it. *gioviale* < lat. tard. *iovialis*), cu varianta *iovial* (din germ. *jovial* < lat. *iovialis*);

*luxuriant, -ă* adj. (despre vegetaţie) „abundent, foarte bogat" (din fr. *luxuriant*, împr. din lat. *luxurians*), cu varianta *lusuriant* (din it. *lussuriante*, împr. din lat. *luxurians*);

*mohair* s.n. „păr de capră angora, din care se fac stofe, covoare etc.; stofă ţesută din lână amestecată cu păr de capră angora" (din fr. *mohair* < engl. *mohair* < *mocayre* < fr. med. *mocayart*, it. *mocaiarro*, ambele din ar. *mukhayyar*), cu variantele *muhair*, *muhaier*, *muhai* (din tc. *muhayer* < ar. *mukhayyar*);

*nautic, -ă* adj. „privitor la navigaţie; care se practică pe apă" (din fr. *nautique*, împr. din lat. *nauticus* < gr. *ναυτικός*), cu varianta *náftic* (din ngr. *ναυτικός* < gr. *ναυτικός*);

*obelisc* s.n. „monument comemorativ de origine egipteană..." (din fr. *obélisque* < lat. *obeliscus* < gr. *ὀβελίσκος*), cu varianta *ovelisc* (din ngr. *ὀβελίσκος* < gr. *ὀβελίσκος*);

*obscur, -ă* adj. „fără lumină, neclar; mediocru" (din fr. *obscur*, împr. din lat. *obscurus*), cu varianta *oscur* (din it. *oscuro*, împr. din lat. *obscurus*);

*obtuz, -ă* adj. „care pricepe greu, mărginit" (din fr. *obtus*, împr. din lat. *obtusus*), cu varianta *otuz* (din it. *ottuso*, împr. din lat. *obtusus*);

[17] Acestora li se adaugă varianta *ciocoladă* (din *ciocolată* + *şocoladă* DA sau magh. *csokoládé* Király, *Contacte*, 132).



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

*partener* s.m. „companion, asociat, tovarăș” (din fr. *partenaire* < engl. *partner*), cu varianta *partner* (din germ. *Partner* < engl. *partner*);

*secular, -ă* adj. „care durează de selole” (din fr. *séculaire*, împr. din lat. *saecularis*), cu varianta *secolar* (din it. *secolare*, împr. din lat. *saecularis*);

*stradă* s.f. „drum pavat sau asfaltat” (din it. *strada* < lat. [*via*] *strata*), cu varianta *stratã* (din ngr. *στράτα* < lat. [*via*] *strata*);

*viconte* s.m./ *vicont*, *vi-conte* (din fr. *vicomte*, împr. din lat. med. *vicecomes*), cu varianta *viceconte*, *viscont*, *viscomt* (din it. *viceconte* < prov. *vesconte*, împr. din lat. med. *vicecomes*) etc.

**II.3.** O a treia subdiviziune privește situațiile mixte, care presupun exemple atât din prima, cât și din a doua categorie (variante împrumutate în română din etimoane care se raportează unele direct și independent la etimonul comun, iar altele provin în mod direct din etimoane intermediare):

*cuirasă* s.f. „armătură blindată; platoșă” (din fr. *cuirasse* < v. prov. *coirassa* [lat. *coriacea*] sau din it. *corazza* [lat. *coriacea*]), cu variantele *corață* (din it. *corazza* [lat. *coriacea vestis*]), *chiuras* s.n. (din germ. *Kürass* < fr. *cuirasse*), *chirasă* (din rus. *кирас(а)* < germ. *Kürass*);

*francez* s.m./ *frances* „locuitor al Franței” (din it. *francese* < v.fr. *franceis*, *françois*, cf. fr. *français*), cu variantele *franțoz* (din germ. *Franzose* < vfr. *françois*), *franțuz* (din rus. *француз* < germ. *Franzose*), *franțez* (din ngr. *φραντσέζος* < it. *francese*);

*societate* s.f./*soțietate* (din lat. *societas, -atis*, inclusiv cu pronunțare germană), cu variantele *soțietet* (din germ. *Sozietät* < fr. *société*), *sosietate* (din fr. *société*, împr. din lat. *societas, -atis*), *soțieta* (din it. *società*, împr. din lat. *societas, -atis*);

*șancru* s.n./ *șancr* (din fr. *chancre*, împr. din lat. *cancer*), cu variantele *șancăr* (din germ. *Schanker* < fr. *chancre*), *cancru* (din it. *cancro*, împr. din lat. *cancer*) etc.

În toate situațiile prezentate mai sus, calitatea de variante este argumentabilă ca realitate funcțională, așa cum este firesc, la nivelul limbii române. Suplimentar, însă, și în mod virtual, ea este sprijinită și prin faptul că etimoanele respectivelor variante provin din aceeași sursă originară, fie că sunt toate împrumuturi paralele, fie că unele sunt împrumuturi directe, iar altele, indirecte (pătrunse prin filieră). Spre exemplu, *calomnie* și *calumnie* sunt variante etimologice pentru că reprezintă reflexul dublu a lat. *calomnia*, pătruns atât direct, cât și indirect, prin intermediul limbii franceze. La fel, deși *amibă* și *amebă* au etimoane directe diferite - dublete etimologice interlingvistice -, ambele fiind împrumutate din același cuvânt grecesc *ἀμοιβή*, primul indirect (fr. *amibe*), iar al doilea, direct (germ. *Amöbe*), la nivelul limbii române au circulat tot ca variante, până la impunerea unuia dintre ele ca formă literară. Așadar, statutul de variante din română este confirmat de sursa originară unică și de faptul că au forme foarte asemănătoare și sensuri identice în limbile din care au fost preluate, direct sau indirect.

**III.** Ultima subdiviziune de care ne ocupăm acum este formată din exemple de „variante” a căror calitate – validată, de obicei, prin tradiție lexicografică - este argumentabilă strict la nivel funcțional (sincronic), fără a fi sprijinită și din punct de vedere diacronic, respectiv din punctul de vedere al etimologiei îndepărtate. Așadar, vorbitorii (cel puțin mediu instruiți) simt ca variante ale aceluiași cuvânt forme asemănătoare fonetic, împrumutate din etimoane directe diferite, dar care nu se raportează la un unic etimon nici indirect, nici îndepărtat, ci constituie, de regulă,



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

creații interne paralele, înrudite cel mult la nivelul rădăcinii. Această asimilare a lor în categoria variantelor – în ciuda „impedimentelor" de ordin etimologic – este influențată atât de presiunea analogică a unor exemple similare, cât și de apartenența lor la aceeași familie etimologică. Spre exemplu, *acont* /*aconto* s.n. și *acompt* provin din it. *acconto*, respectiv din fr. *acompte*, iar etimoanele lor sunt construite în mod independent în propriile limbi, prin compunere, it. *a conto*, respectiv fr. *à compte*; variantele etimologice *cuirasier* s.m./s.n. (din fr. *cuirassier*, der. din *cuirasse*) și *chiurasir*, *curasir* (din germ. *Kürassier* < fr. *cuirassier*) sunt lucrate împreună cu forma *curațier* (din it. *corazziere*, considerat derivat din baza *corazza*); varianta *ermitaj* s.n. („locuință a unui ermit; sihăstrie; (p. ext.) loc retras; mic palat izolat"), împrumutată din fr. *ermitage*, este tratată în dicționare sau în diverse alte lucrări împreună cu varianta (reală inclusiv etimologic) *eremitaj* (din germ. *Eremitage* < fr. *ermitage*), dar și cu forma *eremitagiu* (din it. *eremitaggio*, care este, însă, considerat în dicționarele reprezentative italiene ca derivat din *eremita*); *magazinaj* și *magazinagiu* sunt împrumutate din fr. *magasinage* și din it. *magazzinaggio*, etimoanele lor fiind, însă, socotite ca derivate din baze diferite: din fr. *magasin[er]* + *-age*, respectiv din *magazzino* + *-aggio*; *maladie* și *malatie* provin din fr. *maladie* și din it. *malattia*, *malatia*, etimoane derivate în mod similar de la baze substantivale corespondente: fr. *malade*, respectiv it. *malato*; varianta *melancolic, -ă* adj. (din fr. *mélancolique*, împr. din lat. *melancholicus*, format după gr. *μελαγχολικός*) este tratată în regim de variație, alături de alte forme etimologice (spre ex., *melanholic[os]*, împr. din ngr. *μελαγχολικός*), cu forma *melanhonic* (cf. it. *melanconico*, care este, la rândul lui, derivat din baza substantivală *melanconia*); formele neutre *peisaj* (*peizaj*) și *peisagiu* (*peizagiu*, *paesagiu*, *paisagiu*) sunt trecute ca variante, deși etimoanele lor directe (atât fr. *paysage*, cât și it. *paesaggio*) sunt creații interne derivate, în limbile de origine, cu sufixele *-age* și *-aggio*; formele *responsabilitate*, *responsabilita* și *reșponsabilitet* corespund fr. *responsabilité* (derivat abstract din *responsable*, după engl. *responsibility*, der. din *responsible*), it. *responsabilità* (derivat din *responsabile*, după fr. *responsabilité*) și germ. *Responsabilität*, grupabile mai degrabă la nivelul unei rădăcini comune (lat. *respondere*); *stimă* este împrumutat din it. *stima*, derivat din *stimare*, iar variantele *estim*, *estimă* sunt reflexe ale fr. *estime*, la rândul lui derivat din *estimer* etc.[18] În toate aceste situații, așadar, statutul de variante este configurat exclusiv la nivelul limbii române, cu respectarea numai parțială a criteriului etimologic (apartenența respectivelor forme la aceeași familie etimologică) și fără raportarea la o sursă externă comună care să pătrundă și/sau să circule, fără modificări derivative, în diferite limbi. În mod concret, *peisaj* și *peisagiu* sunt variante exclusiv interne (una

[18] În aceeași situație se află și perechile *conchetă* s.f. „cucerire" (din fr. *conquête*, fem. lui *conquêt* < lat. vulg. **conquaesitus*) și *conchistă* (din it. *conquista*, der. di *conquistare*, cu sensuri după fr. conquête), *debita* vb. (din fr. *débiter*, der. din *débit*) și *debităluі*, *debităruі* (din germ. *debitieren*, der. din *Debitor*), *escaladă* s.f. (din fr. *escalade*, din v. prov. *escalada*, der. din *escalar* < *escala*) și *scalată* (din it. *scalata*, der. din *scalare*), *extazia* vb. (din fr. *[s']extasier*, der. din *extasie*, *extase*) și *estazia* (din it. *estasiare*, der. din *estasi*, după modelul fr. *[s']extasier*), *mordant, -ă* adj. (din fr. *mordant*, part. prez. din *mordre*) și *mordent* (din it. *mordente*, part. prez. din *mordere*), *parfum* s.n. (din fr. *parfum*, deverbal din *parfumer*) și *profum* (din it. *profumo*, der. din *fumo*), *parfuma* vb. (din fr. *parfumer*) și *profuma* (din it. *profumare*, der. din *profumo*), *pieton* s.m. (din fr. *piéton*, der. din *piéter*) și *pedon* (din it. *pedone*, der. din lat. *pes, pedis*), *prostituată* s.f./ *prostituă* (din fr. *prostituée*, part. trecut subst. din vb. *prostituer*) și *prostitută* (din lat. *prostituta*), *relief* s.n. (din fr. *relief*, der. din *relever*) și *reliev* (din it. *rilievo*, der. din *rilevare*) etc.



**BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)**

prin raportare la cealaltă), fără ca între etimoanele lor să existe o relație de „dublet etimologic" (ele sunt, în limbile de origine, derivate paralele și simetrice de la aceleași baze, care constituie, ele însele, dublete interlingvistice. Mai mult, în cazul perechii de variante românești *magazinaj* și *magazinagiu*, relația dintre etimoanele directe analizabile este asimetrică, pentru că primul (fr. *magasinage*) provine dintr-un derivat (fr. *magasiner* < *magasin* + *-er*), pe când cel de-al doilea provine direct din bază (it. *magazzino*)[19].

**IV.** În urma discuției teoretice inițiale și a trecerii în revistă a exemplelor din această primă categorie, pot fi trase următoarele concluzii, valabile în general și, în mod special, cu referire la calitatea de variante a împrumuturilor neologice:

1) calitatea de variante lingvistice (de diverse tipuri) este de luat în considerare la nivelul unei limbi date și se referă la a) variațiile formale interne ale unei unități (în special lexicale, indiferent de originea ei internă, externă sau mixtă), explicabile cronologic, geografic, structural sau stilistic, individual sau în interiorul unei comunități, b) variațiile determinate de modalitățile diferite de pătrundere – în relativ aceeași perioadă – a unor etimoane externe, din aceeași sursă sau din surse directe diferite, cu păstrarea particularităților formale ale acestora, c) variațiile determinate atât de cauze interne, cât și de cele externe sau etimologice;

2) variantele etimologice ale unui cuvânt românesc reprezintă reflexele formale și, implicit, semantice ale pătrunderii în limbă a două sau mai multe etimoane externe, care, în limba sau limbile de origine, fie reproduc un etimon comun dintr-o altă limbă, fie sunt creații interne de la baze directe sau de la o rădăcină comună;

3) variantele etimologice pot avea, la rândul lor, modificări formale produse în interiorul limbii-gazdă, accidentale sau structurale;

4) calitatea de variante a aceleiași unități lingvistice (lexicale) este condiționată de: a) obligativitatea apartenenței la aceeași familie (lexico)-etimologică, realizată în grade diferite (de la o rădăcină sau un radical comun până la statutul de dublete etimologice interlingvistice) și b) menținerea în interiorul aceluiași conținut semantic;

5) prezentarea, în dicționarele noastre de referință, a originii directe a variantelor etimologice reprezintă o modalitate importantă de evidențiere a diversității surselor externe care au contribuit la configurarea și dezvoltarea vocabularului românesc modern.

## BIBLIOGRAFIE

Adamescu, Gheorghe, *Adaptarea la mediu a neologismelor*, în „Analele Academiei, Memoriile secțiunii literare", seria III, tomul VIII, București, 1936-1938.

Bogdan Oprea, Helga, *Variante lingvistice româneşti – sincronie şi diacronie. Studiu de caz: variantele fonetice regionale*, în vol. „Studia linguistica et philologica". Omagiu Profesorului Nicolae Saramandu la 70 de ani, editor Manuela Nevaci, București, Editura Universității din București, 2011, p. 79-112.

Celac, Victor, *Méthodes et pratique de la recherche étymologique roumaine* (*avec une attention particulière à l'«etimologie multiplă»*), în „Zeitschrift für romanische Philologie", Begründet von Gustav Gröber, herausgeber Claudia Polzin-Haumann, Wolfgang Schweickard, 133 (1), De Gruyter, 2017, p. 245-283.

[19] Etimonul comun fr. *magasin* și it. *magazzino* este ar. *maḫāzin*, plur. lui *maḫzan* „antrepozit".



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

Dumistrăcel, Stelian, *Adaptarea fonetică a neologismului în graiurile populare românești. Acomodarea, asimilarea, propagarea, diferențierea, și disimilarea sunetelor*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară", XXIII, Iași, Editura Academiei, 1972, p. 5-32.

Grebe, Paul et alii, *Etymologie. Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache. Bearbeitet von Günther Drosdowski,* Dudenverlag, Bibliographisches Institut, Manheim, Wien, Zürich, 1963 (versiunea online: http://www.duden.de/).

Iordan, Iorgu, *Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor"*, București, Editura Socec & Co., S.A.R., 1947.

Király, Francisc, *Contacte lingvistice. Adaptarea fonetică a împrumuturilor româneşti de origine maghiară*, Editura Facla, 1990.

Klein, Ernest, *A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language*, 2 vol., Amsterdam, London, New York, Elsevier Publishing Company, 1966–1967 (folosit ca material de referință pentru www.etymonline.com)

Moroianu, Cristian, *Variantele limbii române între tradiție și inovație*, în vol. *Omul de cuvânt. In honorem Gheorghe Chivu*, Adina Chirilă (ed.), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza" Iași, 2017, p. 385-406.

Seche, Luiza și Mircea Seche, *Despre adaptarea neologismelor în limba română literară (unele considerații generale)*, în LR, XIV, nr. 6, 1965, p. 677-687.

Sfârlea, Lidia, *Variantele cuvintelor în Dicţionarul limbii române*, în LR, XIII, nr. 4, 1964, p. 316–330.

Treccani = *Dizionario della lingua italiana*, pubblicato dall'Istituto della Enciclopedia Italiana fondata da Giovanni Treccani e Giunti T.V.P. editori, Firenze, 2014 (versiunea online: http://www.treccani.it/vocabolario/).

Ursu, N.A., *Formarea terminologiei științifice românești*, București, Editura Științifică, 1962.

Ursu, N.A., *Le problème de l'étymologie des néologismes roumains*, în RRL, 10, 1965, p. 53-59.

Ursu, N.A. și Despina Ursu, *Observații privitoare la adaptarea neologismelor în limba română*, în LR, XV, nr. 3, 1966, p. 245-254.

Ursu, N.A. și Despina Ursu, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare* (1760–1860), vol. I. *Studiu lingvistic şi de istorie culturală*, 2004; vol. II. *Repertoriu de cuvinte şi forme*, Iași, Editura „Cronica", 2006.

Ursu, N.A. și Despina Ursu, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare*, vol. al III-lea, *Repertoriu de cuvinte şi forme*. *Supliment*, Iaşi, Editura „Cronica", 2011.

Vasmer, ESRJ = Max Vasmer, *Etimologičeskij slovar´ russkogo jazyka*, I–IV, Moscova, 1964–1973.

**SIGLE**

DA = Academia Română, *Dicţionarul limbii române*, sub conducerea lui Sextil Puşcariu, literele A-B, C, D-de, J-lacustru, Ladă-lojniță, București, 1913 - 1948.

DELR = *Dicționarul etimologic al limbii române*, coord. Marius Sala și Andrei Avram, vol. I-II, București, Editura Academiei Române, 2011/2012, 2015.

DEX$^2$ = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2009.



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)

DLR = Academia Română, *Dicţionarul limbii române*, serie nouă, redactori responsabili: acad. Iorgu Iordan, acad. Alexandru Graur şi acad. Ion Coteanu. Din anul 2000, redactori responsabili: acad. Marius Sala şi acad. Gheorghe Mihăilă. Bucureşti, Editura Academiei, 1965-2010.

FCLR III = *Formarea cuvintelor în limba română*, redactori responsabili: Alexandru Graur şi Mioara Avram, vol. al III-lea *Sufixele. 1. Derivarea verbală*, de Laura Vasiliu, București, Editura Academiei, 1989.

FCLR IV = *Formarea cuvintelor în limba română*, volumul al IV-lea *Sufixele. Derivarea nominală și adverbială*, Partea 1, coordonator: Marina Rădulescu Sala, București, Editura Academiei Române, 2015.

MDN = Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, București, Editura Saeculum I.O.,2000.



BDD-A28502 © 2018 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-24 19:02:48 UTC)